

Формування екологічного мислення — вимога сучасності

«Не від людини, а від природи суть усього. Виховання йде від природи, що вливає в серце сім'я доброї волі. Природа блага – всьому початок, а без неї ніколи не бувало благості. Коли все буде премудра природа, чи не єдина вона і вигоєю, і навчає?»

Г. Сковорода.

У новітніх фундаментальних філософських та психолого-педагогічних дослідженнях причини сучасної екологічної кризи визначаються через кризу людської свідомості, що відображається у споживацькому характері взаємодії з природою, виявляється у поведінці стосовно довкілля. Тож, змінити цю ситуацію можна лише посиленням ефективності виховних впливів, здатних поступово відкоригувати існуючу систему цінностей та мотивів діяльності особистості, характер ставлень, стиль діяльності й поведінки у довкіллі.

У світі починає формуватись нова система цінностей стосовно природи, нова культура взаємодії з природою — це цивілізаційна вимога сьогодення. Для кожної людини планети, громадянина своєї держави настав час, коли варто переглянути свої стереотипи та звички поведінки і діяльності в природі. Заважають активізації цього процесу небажання багатьох змінювати звичний устрій життя.

Перші зміни уже відбуваються як на державному рівні, так і на рівні кожної окремої сім'ї. Наприклад, у деяких країнах відмовились від хутрового звіроводства (Нідерланди), цирків за участю тварин (Бельгія), починають закривати зоопарки та перетворювати їх на ботанічні сади (Коста-Ріка) тощо. В 40 країнах світу діє заборона або обмеження виробництва та продажу пластикових пакетів.

На сьогодні багато сімей у світі відмовились від застосування миючих засобів, що містять фтор та поверхнево-активні речовини (ПАР), замінюють хімічні побутові засоби на органічні, менш шкідливі для довкілля. Велика кількість прогресивних сімей, громадян свідомо сортують сміття, викидаючи його у спеціальні сміттєві баки, здають у пункти прийому вторинну сировину; використовують у побуті замість пластикових пакетів власноруч пошиті торби, паперову упаковку; збирають батарейки, як один із видів найнебезпечніших відходів, та здають їх у переробку. Ти теж можеш багато чого змінити! Навчись розуміти, відчувати та берегти природу, передай ці знання, почуття та вміння іншому — нехай твоя діяльність стане початком ланцюжка з перетворення світу споживання на світ співжиття з природою.

Хто причетний до виникнення екологічних проблем? Хто і коли має їх вирішувати? І, нарешті, як це робити? І чи можна це робити так, щоб всі отримали задоволення і позитивні емоції від того, що зробили світ трохи кращим?

Відповісти на ці питання допоможуть книги

Пустовіт, Наталія Афанасіївна.

Школа екологічного вчинку: навчальний посібник / Наталія Пустовіт, Ольга Пруцакова, Олена Колонькова; Націонал. академія педагог. наук України, Ін-т проблем виховання. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. - 115,[1] с.: мал. - Бібліогр. с. 115;

Пустовіт, Наталія Афанасіївна. Школа екологічного вчинку: методичні рекомендації для вчителів, класних керівників / Наталія Пустовіт, Ольга Пруцакова, Олена Колонькова; Націонал. академія педагог. наук України, Ін-т проблем виховання, Лабораторія еколог. виховання. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. - 35,[1] с.

Спробуй — і ти побачиш, як просто і з задоволенням можна зробити щось корисне для довкілля. Адже природа — це середовище життя для безлічі живих істот. У ньому живеш ти сам і дорогі тобі люди.

Актуальним на сьогодні є питання формування екологічно доцільної поведінки, насамперед, з огляду на ратифікацію Україною низки міжнародних угод стосовно збалансованого розвитку суспільства і

охорони навколишнього середовища («Порядку денного на XXI століття» та Орхуської конвенції стосовно участі громадян у прийнятті екологічно важливих рішень). Необхідність формування екологічно доцільної поведінки школярів визначено завданнями Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті, Концепції екологічної освіти України.

Науково-методичний посібник: **Пустовіт, Наталія Афанасіївна.** Формування екологічно доцільної поведінки школярів: науково-методичний посібник / Наталія Пустовіт, Олена Колонькова, Ольга Пруцакова; Націонал. академія педагог. наук України, Ін-т проблем виховання. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. - 139,[1] с.: табл. - Бібліогр. с. 134-139. познайомить з результатами експериментального дослідження цієї теми та сприятиме формуванню у підлітків та молоді непрагматичної мотивації, практичних вмінь і навичок ощадливого ресурсоспоживання у повсякденному житті.

Екологічна криза, що характеризує сучасний стан взаємодії природи і суспільства, пов'язана з неконтрольованими наслідками грандіозної людської природоперетворюючої діяльності. Стратегія вирішення глобальних екологічних проблем все більше зміщується з технологічної галузі до сфери свідомості, зміни способу мислення, вироблення нових життєвих цінностей. Способи подальшого виживання людства слід шукати серед людських якостей, поведінки. Прагнучи задіяти психологічні механізми впливу на свідомість особистості, авторський колектив посібника: **Формування**

культури екологічної поведінки учнів основної школи: методичний посібник / Наталія Пустовіт [та ін.]; Націонал. академія педагог. наук України, Ін-т проблем виховання, Лабораторія еколог. виховання. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. - 155,[1] с. - Бібліогр. с. 150-155. пропонує комплекс інтерактивних особистісно орієнтованих технологій, що впливають на переорієнтацію свідомості, ставлення людини до природи на основі набуття і осмислення власного екологічного досвіду, самопрезентації свого ставлення до довкілля, осмислення взаємодії з природою, рефлексування з приводу екологічних наслідків дій і поведінки у життєвих ситуаціях.

Формуванню засад екологічного мислення, вихованню цінностей та нової моделі поведінки у школі, вдома та у суспільстві допоможе книга

Санковська, Ірина Мечиславівна.

Екологічний календар: методичний посібник для вчителів та класних керівників / Ірина Санковська; Націонал. академія педагог. наук України, Ін-т проблем виховання, Лабораторія екологічного виховання. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. - 27,[1] с.: табл. - Бібліогр. с. 27.

В умовах економічної та екологічної кризи при переході до ринкових відносин та різних форм власності без ефективних заходів з боку держави процес деградації генофонду флори і фауни, ценозів екосистем та ландшафтів стане незворотним. Разом з тим слід взяти до уваги, що порівняно з іншими європейськими державами Україна виділяється досить високим рівнем природного різноманіття. Це, з одного боку, підвищує відповідальність нашої держави перед міжнародною спільнотою за вирішення однієї з найважливіших екологічних проблем континенту. З іншого боку, цей факт є причиною підвищеного інтересу міжнародного співтовариства до нашої держави, стану справ у цій сфері, адже вона все більше набуває не тільки національного, а й європейського та світового значення. Дізнатися про стан та перспективи впровадження в Україні Конвенції про біорізноманіття, проаналізувати та оцінити вимоги міжнародних договорів з питань збереження та невиснажливого використання природних ресурсів можна у книзі: **Правові засади впровадження в Україні конвенції про біорізноманіття** / Наталія Малишева [та ін.]; ред. Н. Р. Малишева; М-во екології та природних ресурсів України, Управління охорони земельних ресурсів, екомережі та збереження біорізноманіття, Благодійна організація "ІнтерЕкоЦентр", Наук.-консультаційний центр "Астус". - К.: Хімджест, 2003. - 175,[1] с.: табл. - Бібліогр. в кінці розд.

А збірка: **Збереження біорозмаїття: традиції та сучасність** / М-во екології та природних ресурсів України, Упр. охорони земельних ресурсів, екомережі та збереження біорізноманіття, Благодійна організація "ІнтерЕкоЦентр", Т-во "Зелена Україна"; ред. Т. Гардашук. - К.: Хімджест, 2003. - 119,[1] с. - Бібліогр. с. 110-113.познайомить вас з підходами до вивчення та заохочення пов'язаних із біорозмаїттям знань, традицій та інновацій місцевих громад у світлі виконання Україною зобов'язань Конвенції про біорозмаїття, яку наша держава підписала.

Питання охорони природи посідають важливе місце серед глобальних світових проблем. Вирішення їх у майбутньому залежить від формування способу життя молодого покоління, його ціннісних орієнтацій. Необхідною умовою ефективної природоохоронної роботи є виховання високої

екологічної культури. У книзі: **Формування екологічної культури молоді** / Держ. служба заповідної справи М-ва охорони навколишнього природного середовища України, Націонал. природний парк "Гуцульщина", Косівський держ. ін-т прикладного та декоративного мистецтва; ред. Василь Пророчук [та ін.]. - Косів: Писаний камінь, 2006. - 227,[1] с.: фото.кол. - Бібліогр. с. 211-226. розроблені методичні рекомендації щодо проведення інтегрованих уроків за курсами з основ філософії, суспільствознавства, правознавства, Конституції України, історії, краєзнавства на тему «Екологічна культура молоді. Екологічні права та обов'язки громадян України». Ці рекомендації можуть бути також використані при проведенні серед старшокласників інтелектуальної гри «Дебати» на екологічну тематику, класними керівниками – при проведенні виховних заходів.

З книгами екологічної тематики можна ознайомитись у відділі документів з економічних, технічних та природничих наук обласної універсальної наукової бібліотеки ім.Д.І.Чижевського. Для тих, хто постійно слідкує за новинками літератури, радимо звернутись до електронного каталогу бібліотеки або он-лайн каталогу (www.library.kr.ua). Наша адреса: м. Кіровоград, вул. Велика Перспективна, 24. Телефон для довідок: (0522)22-58-14

Наталія Калашнікова,
*бібліотекар відділу документів
із економічних, технічних та природничих наук
обласної універсальної наукової бібліотеки
ім. Д. І. Чижевського.*